

Organische reststoffen recycleren in de landbouw

ir. Caroline Pollet

stafmedewerker GOM - West-Vlaanderen

ir. Philippe Tavernier

directeur GOM - West-Vlaanderen

Inleiding

Voor de verwijdering van hun organische reststoffen en bioslibs vonden veel bedrijven tot voor kort probleemloos afzetmogelijkheid op landbouwgrond.

Door het Mestdecreet werden deze organische reststoffen sinds 1 januari 1996 echter gecatalogeerd als "andere meststoffen" en werden beperkingen opgelegd omtrent de hoeveelheid en periode van toediening op landbouwgrond. Door de strikte controle op de naleving van het uitrijverbod werden veel bedrijven in de herfst en winter van 1997 - 1998 voor het eerst geconfronteerd met een complexe wetgeving, waarbij zich ernstige problemen stelden om de periode

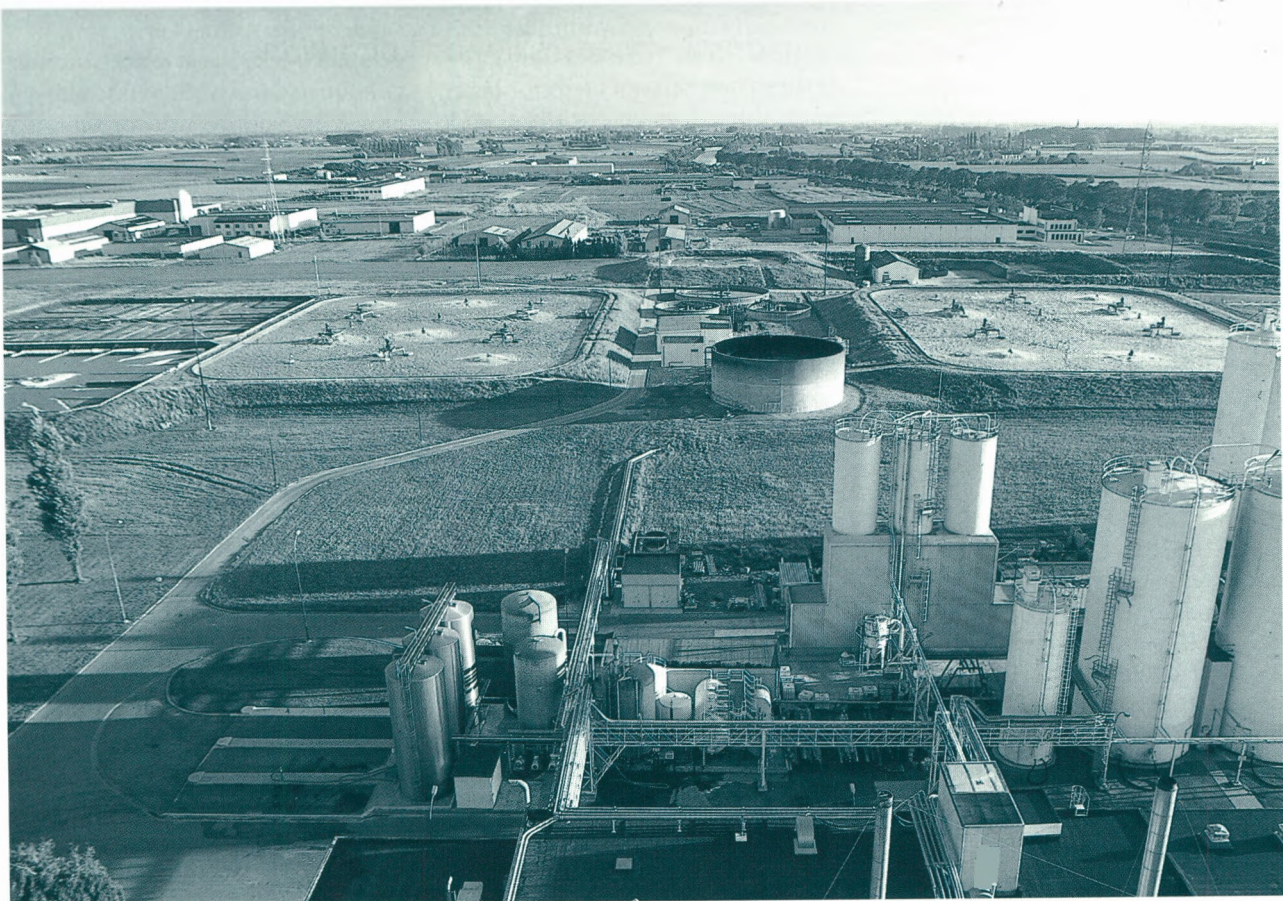
van het uitrijverbod te overbruggen voor bedrijven met onvoldoende opslagcapaciteit voor deze organische meststoffen.

Uit een enquête van de vijf GOM's in het najaar 1997, waaraan een honderdtal Vlaamse bedrijven hun medewerking verleenden, bleek dat vele bedrijven meestal door onwetendheid op illegale wijze organische reststoffen in de landbouw afzetten. Naast het Mestdecreet zijn immers nog andere reglementeringen van toepassing. Vooreerst is er sinds 1977 reeds een toelating nodig van het Ministerie van Landbouw vooraleer reststoffen een landbouwkundige toepassing kunnen krijgen als meststof, veevoeding of bodemverbeteraar. Sinds de publicatie van het VLAREA, het

Het overleg dat de GOM's in het najaar 1997 opgestart hebben, heeft als gevolg dat coördinatievergaderingen werden opgezet tussen de drie bevoegde administraties (VLM - OVAM - Ministerie van Landbouw) omtrent de valorisatie van organische reststoffen in de landbouw en het gebruik als meststof en/of bodemverbeteraar. Enige afstemming op beleidsniveau moet worden aangemoedigd teneinde een coherent nutriëntenbeleid mogelijk te maken.

Vlaams Reglement inzake Afvalvoorkoming en -beheer, op 16 april 1998 dient men ook rekening te houden met het gebruik als

Zicht op de zuiveringsinstallatie van Protein Technologies International, Ieper

Tabel 1
Bemestingslimieten Algemeen gebied, tot 31 december 1998

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha)	N (kg/ha)	N uit chemische meststoffen (kg/ha)
Grasland	170	450	250
Maïs	150	325	200
Gewassen met lage N-behoefte	125	170	125
Andere gewassen	150	325	225

In fosfaatverzadigde gebieden is het opbrengen van andere meststoffen, zoals organische reststoffen en bioslibs, verboden.

secundaire grondstof in de landbouw.

Naar aanleiding van de problemen waarmee diverse bedrijven werden geconfronteerd als gevolg van de striktere toepassing van de reglementering, werd in september 1997 overleg opgestart door de GOM's en het LVN, de Federatie van de Landbouw- en Voedingsindustrieën met het Kabinet van Leefmilieu, het Kabinet voor Economie en met alle betrokken instellingen. Dit overleg heeft finaal geleid tot de uitvaardiging van een Besluit van de Vlaamse regering van 16 december 1997 (BS 06.02.98) waarbij onder strikte voorwaarden voor de winter 1997-1998 nog een eenmalige afwijking op de uitrijregeling werd toegestaan voor bepaalde "andere meststoffen". Bedrijven die thans echter nog organische reststoffen in de landbouw wensen af te zetten, dienen in regel te zijn met alle wettelijke bepalingen, en moeten daarbij in het bezit zijn van de vereiste attesten volgens de verschillende, van toepassing zijnde regelgevingen.

Dit artikel gaat dieper in op de inhoudelijke bepalingen van het Mestdecreet, het Koninklijk Besluit van 7 januari 1998 en het VLAREA met betrekking tot het gebruik van secundaire grondstoffen in of als meststof of bodembeterend middel in de landbouw.

Het geeft een synthese van twee infodagen met als titel "Reststoffen recycleren in de landbouw" die door de GOM's werden georganiseerd op 27 februari en 6 maart 1998 respectievelijk te Kortrijk en te Strombeek-Bever. Er dient wel aan toegevoegd dat sindsdien het Koninklijk Besluit van 6 oktober 1977, dat toen uitvoerig werd toegelicht, werd opgeheven en vervangen door een nieuw Koninklijk Besluit van 7 januari

1998 en dat ook het Mestdecreet op 12 mei 1998 werd gewijzigd.

Dit artikel biedt een overzicht van de actuele verplichtingen waaraan bedrijven moeten voldoen.

Het Mestdecreet en de toepassing van 'andere meststoffen' in de landbouw

Het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, gewijzigd bij decreet van 20 december 1995, ook Mestdecreet genaamd, werd uitgevaardigd met als doel het leefmilieu te beschermen tegen de verontreiniging als gevolg van de productie en het gebruik van meststoffen. Het begrip meststof wordt hier gedefinieerd als "elke stof die de nutriënten stikstof en fosfor bevat en die kan aangewend worden op gronden ter bevordering van de gewasgroei". In tegenstelling tot de algemene regelgeving inzake de handel in meststoffen

(KB van 7 januari 1998), biedt het Mestdecreet een wettelijk kader voor zowel dierlijke mest, chemische meststoffen als "andere meststoffen", waaronder organische reststoffen en bioslib. Slib afkomstig van rioolwaterzuiveringsinstallaties valt uitdrukkelijk niet onder de definitie van meststof.

Aangifte

Producenten van "andere meststoffen", die meer dan 300 kg P₂O₅ afzetten of laten afzetten op cultuurgrond in het Vlaamse Gewest, dienen elk jaar aangifte te doen aan de Mestbank van de volgende gegevens met betrekking tot het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van de aangifte:

- de afgezette hoeveelheden "andere meststoffen", met opgave van de aard, de massa en het aantal kg N en kg P₂O₅;
- de naam en het adres van de afnemer;
- de naam en het adres van de personen die het transport hebben uitgevoerd.

Deze aangifte dient te gebeuren vóór 15 maart van elk jaar, op een daartoe vastgesteld formulier dat bij de Mestbank te verkrijgen is.

Register

Verder is elke producent van "andere meststoffen" ertoe gehouden ter plaatse een register bij te houden dat ten allen tijde ter inzage ligt voor de met toezicht belaste ambtenaren. Jaarlijks stuurt de Mestbank een blanco register naar de producent van "andere meststoffen".

Tabel 2
Bemestingslimieten Groep Natuur

- Habitats en bijhorende bufferzones binnen de vogelrichtlijngebieden
- Valleigebieden, ecologisch waardevolle agrarische gebieden met bijzondere waarde
- Bos-, natuur- en reservaatgebieden

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha)	N (kg/ha)	N uit chemische meststoffen (kg/ha)
Grasland	120	400	200
Maïs	100	275	150
Gewassen met lage N-behoefte	80	125	70
Andere gewassen	100	275	150

In fosfaatverzadigde gebieden is het opbrengen van andere meststoffen, zoals organische reststoffen en bioslibs, verboden.

Tabel 3

Bemestingslimieten Groep Water

- Waterwingebieden, beschermingszone 2 en sommige beschermingszones 3
- Beschermingsgebieden zone A voor drinkwaterwinning uit oppervlaktewater
- Nitraatgevoelige formaties zone A

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha)	N (kg/ha)	N uit dierlijke mest en andere meststoffen (kg/ha)	N uit chemische meststoffen (kg/ha)
Grasland	120	350	200	200
Mais	100	275	170	150
Gewassen met lage N-behoefte	80	125	125	70
Andere gewassen	100	275	170	150

In fosfaatverzadigde gebieden is het opbrengen van andere meststoffen, zoals organische reststoffen en biosluis, verboden.

Mestafzetdocument

Het vervoer van andere meststoffen mag, zoals voor dierlijke mest, enkel gebeuren door vervoerders, erkend door de Mestbank. Voor elk vervoer moet een mestafzetdocument het transport vergezellen. Deze mestafzetdocumenten kunnen tegen betaling bij de Mestbank besteld worden. Het is de taak van de mestvervoerder om dit document op te maken en een dubbel ondertekend door de afnemer binnen de 40 dagen na het transport over te maken aan de Mestbank. Bovendien moet elk mesttransport 24 uur op voorhand gemeld worden via een fax naar het regionale kantoor van de Mestbank. Bij een ecologisch onverantwoorde mestafzet zal de Mestbank het transport verbieden via een fax-bericht. Indien de Mestbank niet reageert binnen de 24 uur, kan het geplande transport doorgaan mits de mestwetgeving te respecteren. Enkel in het kader van burenregeling en onder welbepaalde voorwaarden kan van de transportreglementering afgeweken worden voor gezinsveeteeltbedrijven. Alle documenten met betrekking tot mestverhandelingen moeten gedurende twee jaar bij het register bewaard worden.

Bemestingsnormen

De hoeveelheid meststoffen die jaarlijks op cultuurgrond mag worden gebracht, is beperkt. Deze bemestingsnormen hebben betrekking op de hoeveelheden P₂O₅ en N. Deze normen gelden voor de N en P₂O₅ die zich bevinden in zowel

dierlijke mest, andere meststoffen als chemische meststoffen.

Er wordt onderscheid gemaakt in de maximale hoeveelheid N en P₂O₅ die op cultuurgronden mag worden gebracht naargelang de teelt en naargelang het gebied waarin de mest opgebracht wordt: algemeen gebied, groep water, groep natuur en fosfaatverzadigde gebieden (zie tabellen 1, 2 en 3).

Verbodsbepalingen

Naast de maximale bemestingsnormen in functie van teelt en gebied, gelden er ook verbodsbepalingen voor het opbrengen van de mest in bepaalde periodes:

- van 21 september tot en met 21 januari;
- van 21 oktober tot en met 21 januari voor gras na mais, wintertarwe na aardappelen en tot een maximum van 60 kg N/ha;
- van 6 december tot en met 21 januari voor wintertarwe na suikerbieten en tot een maximum van 60 kg N/ha;
- op alle zon- en feestdagen;
- op alle zaterdagen, behalve gedurende de periode van 1 februari tot en met 15 mei;
- vóór 7 uur en na 22 uur;
- als de cultuurgrond overstromd, bevroren of met sneeuw bedekt is.

Voor de groepen natuur en water geldt een gebiedsgerichte verscherping van het uitrijverbod; dit is van kracht tussen 1 september en 21 januari. Specifiek voor beschermingsgebieden zone A en B van drinkwaterwinning uit oppervlaktewater is een uitrijverbod ingesteld tussen 1 september en 15 februari.

Nieuw Mestdecreet

Op het ogenblik dat dit artikel werd geschreven, werd een voorontwerp van een nieuw en ingrijpend Mestdecreet besproken met de betrokken sectoren. Vermoedelijk zullen wijzigingen optreden in de bemestingsnormen, de aanduiding van de gebieden met verscherpte bemestingsnormen en de invoering van nieuwe heffingen. Ook het gebruik van andere meststoffen, de valorisatie van organische reststoffen inclusief, zal onderhevig zijn aan een specifieke heffing.

Algemene regelgeving met betrekking tot het gebruik als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw - KB van 7 januari 1998

De wet van 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt is hier van toepassing. Het uitvoeringsbesluit voor het in de handel brengen van deze producten was vroeger het Koninklijk Besluit van 6 oktober 1977 betreffende de handel in meststoffen en bodemverbeterende middelen, dat meermaals gewijzigd werd. Dit KB van 6 oktober 1977 werd recent opgeheven en vervangen door het Koninklijk Besluit van 7 januari 1998 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten, dat op 11 juni 1998 in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd. In wat volgt, zal hoofdzakelijk aandacht besteed worden aan het nieuwe

Koninklijk Besluit dat momenteel van toepassing is.

Gebruik als meststof of bodemverbeterend middel

Het besluit bevat drie delen: een reglementerende tekst en twee bijlagen, zijnde een tabel met de toegelaten producten en een lijst met de toegelaten organische bindingsvormen voor sporenelementen.

In de tabel met de toegelaten producten zijn de verschillende hoofdstukken, die een weergave zijn van de productcategorieën, telkens onderverdeeld in vier kolommen waarbij per toegelaten product vermeld wordt: typeaanduiding, beschrijving, vereisten en gewaarborgde hoofdzakelijke hoedanigheden.

Dit besluit is uitdrukkelijk niet van toepassing op de vruchtbaar-makende stoffen of bodem-verbeterende middelen die van de natuurlijke voortbrengselen van de hoeve voortkomen (bijvoorbeeld mest, gier of stro), mits deze in hun natuurlijke staat worden verhandeld.

De indeling van de producten die mogen verhandeld worden, vindt U terug in tabel 4.

Voor in Hoofdstuk III – Bodemverbeterende middelen en Hoofdstuk VIII – Zuiverings-slib vinden we producten terug die als organische reststof in de landbouw gevaloriseerd kunnen worden.

Bodemverbeterende middelen

Als organische bodem-verbeterende middelen zijn opgenomen: cacao-bijproduct, gedroogde mest, gemengd organisch bodemverbeterend middel, gedroogde druivenpulp, gedroogde organische zee-wieren, compost van loofboomschors, afgeogste champignoncompost, veen, turfstrooisel, tuinturf, gecomposteerde naaldhoutschors en wormcompost. Andere producten blijven mogelijk mits het verkrijgen van een ontheffing bij de federale Minister voor Landbouw.

Toelatingsvoorwaarden

De producten die beantwoorden aan de beschrijving en kwaliteits-criteria van voornoemde lijst kunnen verhandeld worden zonder vooraf-gaandelijke melding bij het federale Ministerie van Middenstand en Landbouw.

Tabel 4

Hoofdstuk I.	Meststoffen
Afdeling I.	Meststoffen die als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Afdeling II.	Meststoffen die niet als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Hoofdstuk II.	Meststoffen op basis van secundaire elementen
Afdeling I.	Meststoffen op basis van secundaire elementen die als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Afdeling II.	Meststoffen op basis van secundaire elementen die niet als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Hoofdstuk III.	Bodemverbeterende middelen
	A. Organische bodemverbeterende middelen
	B. Fysische bodemverbeterende middelen
Hoofdstuk IV.	Teeltsubstraten
	A. Organische teeltsubstraten
	B. Anorganische teeltsubstraten
Hoofdstuk V.	Meststoffen die sporenelementen bevatten
Hoofdstuk VI.	Meststoffen voor de aanmaak van voedings-oplossingen voor hydrocultuur en substraatteelt
Hoofdstuk VII.	Aanverwante waren
Hoofdstuk VIII.	Zuiverings-slib

Ontheffingsprocedure

Wanneer producten niet voorkomen op de lijst, kan de federale Minister voor Landbouw de verhandeling van deze producten toelaten onder de voorwaarden die hij bepaalt (ontheffingsprocedure). Voorbeelden hiervan zijn slijpkalk-slib en GFT- en groencompost. De toelatingen die aldus worden afgeleverd zijn bedrijfs- en product-gebonden. Een lijst van de verleende ontheffingen kan op eenvoudige aanvraag verkregen worden. Ontheffing en gebruikscertificaat volgens het VLAREA kunnen gelijktijdig aangevraagd worden. Beide documenten moeten aanwezig zijn vooraleer de secundaire grondstof effectief gebruikt mag worden. Voor praktische informatie over deze aanvraag tot ontheffing kan u zich wenden tot de GOM-West-Vlaanderen.

Voor het verloop van de ontheffingsprocedure werden geen bindende termijnen vastgelegd. Eenmaal de aanvraag tot ontheffing is ingediend, neemt de procedure normaal enkele maanden in beslag. Ook voor de verkregen ontheffing is geen termijn bij voorbaat vastgesteld; deze kan variëren tussen één en vijf jaar.

Bioslib

Een nieuw Hoofdstuk VIII – Zuiverings-slib werd aan de lijst toegevoegd. Als "zuiverings-slib bestemd voor de landbouw" wordt

bedoeld het slib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk en/of stedelijk en/of industrieel afvalwater. Vooraleer het slib kan gebruikt worden in de landbouw, moet het een behandeling ondergaan hebben langs biologische, scheikundige of thermische weg, of door langdurige opslag of volgens enig ander geschikt procédé, om de vergistbaarheid en de hygiënische bezwaren van het gebruik ervan aanzienlijk te verminderen.

In het Vlaamse Gewest zijn voor zuiverings-slib de milieuhygiënische vereisten volgens het VLAREA van toepassing (zie verder). Bijkomend is voor elke productie-eenheid waarbij slib zal gebruikt worden als secundaire grondstof in de landbouw, een voorafgaandelijke toelating vereist van de federale Minister voor Landbouw, zodat de kwaliteit van het slib kan vastgesteld en gewaarborgd worden.

Aanvraag tot toelating voor behandeld slib

De aanvraag tot toelating dient ook te gebeuren op voornoemd adres. Opnieuw moet er bij de aanvraag een dossier worden gevoegd dat minstens volgende gegevens bevat:

- informatie betreffende de aard en de oorsprong van het slib (onder meer een schets van de algemene activiteiten van het bedrijf, gegevens betreffende

aard en oorsprong van de verwerkte producten, een schematische weergave van het productieproces met aanduiding van de afvalstromen die in de slibverwerking terechtkomen, een beschrijving van het waterzuiveringsproces, informatie over de producten die eventueel bij dit proces gebruikt worden (bijvoorbeeld kalkmelk) en een antwoord op de vraag of/in hoeverre het slib voldoet aan de definitie van behandeld slib zoals gesteld in het VLAREA;

- een analyseverslag, afgeleverd door een door de Minister van Landbouw erkend laboratorium, met de resultaten van volgende bepalingen:
  - gehalte aan droge stof;
  - gehalte aan organische stof;
  - pH (water);
  - zuurbindende waarde indien pH (water) hoger is dan 8;
  - stikstof totaal (N);
  - fosforzuuranhydride (P_2O_5) oplosbaar in mineraal zuur;
  - facultatief: ammoniumstikstof, kaliumoxide (K₂O) oplosbaar in water en/of magnesiumoxide (MgO) oplosbaar in mineraal zuur;
- een kopie van het analyseverslag betreffende de eventuele aanwezigheid van verontreinigende en/of schadelijke stoffen dat in het kader van de aanvraag tot gebruikscertificaat aan de OVAM moet worden overgemaakt;
- een bewijs van de landbouwkundige waarde van het slib;
- de totale hoeveelheid jaarlijks geproduceerd slib;
- de bestemming en voorgestelde doses;
- het exacte adres van de waterzuiveringsinstallatie.

Ook hier kan naargelang de inhoud van het dossier nog bijkomende informatie worden opgevraagd en dient de producent eerst een gebruikscertificaat te verwerven alvorens een ontheffing kan worden afgeleverd.

VLAREA en het gebruik van secundaire grondstoffen in of als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw

Op 17 december 1997 werd door de Vlaamse regering

het Besluit tot vaststelling van het Vlaams Reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer (VLAREA) goedgekeurd. Het VLAREA bundelt een aantal uitvoeringsbesluiten op het Afvalstoffendecreet van 2 juli 1981. Het VLAREA is in werking getreden op 1 juni 1998, behalve voor de clausules die betrekking hebben op het gebruik van gevaarlijke afvalstoffen. Hoofdstuk vier behandelt de "Aanwending van afvalstoffen als secundaire grondstoffen". Complementair aan het KB van 7 januari 1998 worden voor het gebruik van afvalstoffen in of als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw milieuhygiënische voorwaarden opgelegd inzake samenstelling en het milieuhygiënisch gebruik.

Secundaire grondstoffen

Vóór het VLAREA van kracht werd, bestond onduidelijkheid over de wettelijke status van de afvalstoffen die gebruikt werden buiten de inrichtingen die specifiek bestemd zijn voor de verwerking van afvalstoffen evenals voor de stoffen die verkregen werden na de nuttige toepassing van afvalstoffen, bijvoorbeeld compost uit de biologische behandeling van huishoudelijk afval. In deze grijze zone werden de afvalstoffen door veel producenten als bijproducten, grondstoffen of producten beschouwd die als een nieuwe soort grondstoffen kunnen worden ingezet buiten het afvalstoffen-circuit. Gezien ze daar primaire grondstoffen kunnen vervangen, werd de term "secundaire grondstoffen" ingevoerd. De regelgeving zorgt ervoor dat gebruik van secundaire grondstoffen "dispers" kan gebeuren, met andere woorden de secundaire grondstoffen kunnen rechtstreeks, ongeacht de plaats of inrichting waar zij worden gebruikt, zonder bijkomende milieuv voorwaarden ter vervanging van klassieke grondstoffen ingezet worden.

De lijst van afvalstoffen voor gebruik in of als meststof of bodemverbeterend middel is gebaseerd op het KB van 6 oktober 1997 betreffende de handel in meststoffen en bodemverbeterende middelen (lijst in bijlage 1 bij het KB) en op ontheffingen van het Ministerie van Middenstand en Landbouw. Deze lijst is opgenomen in het VLAREA als bijlage 4.1 afdeling 1 en kan enkel aangepast worden door

een wijziging van het VLAREA door de Vlaamse regering.

Gebruik als meststof of bodemverbeterend middel

Raadpleeg hiervoor bijlage 4.1, afdeling 1 bij VLAREA.

Criteria

Het gebruik van deze afvalstoffen als secundaire grondstof in de landbouw moet voldoen aan criteria inzake samenstelling en gebruik:

- voorwaarden inzake samenstelling, met name de maximum gehalten aan verontreinigende stoffen (metalen – aromatische koolwaterstoffen en andere organische stoffen) om bodemverontreiniging te vermijden (bijlage 4.2.1.A van het VLAREA)
- voorwaarden inzake gebruik, met name de maximaal toelaatbare bodemdosering van diezelfde stoffen om bodemverontreiniging te vermijden (bijlage 4.2.1.B van het VLAREA); indien meer dan één secundaire grondstof gebruikt wordt, mag de som van de toegevoegde metalen de maximaal toelaatbare dosering niet overschrijden.

Gebruikscertificaat

Voor de afvalstoffen die bij gebruik als secundaire grondstoffen sterk kunnen verschillen qua verontreinigingsgraad en onder één noemer werden aangeduid in de lijst, wordt een gebruikscertificaat ingevoerd om de kwaliteit te toetsen vooraleer het gebruik als secundaire grondstof wordt toegelaten. Het betreft producten van dierlijke oorsprong, zoals vismeel, diermeel, verenmeel, en dergelijke, behandeld slib, paperschuim en GFT- en groencompost.

De aanvraag van dit gebruikscertificaat gebeurt via een procedure met vaste termijnen; voor meer informatie omtrent de praktische aspecten van de aanvraag kan u zich wenden tot de GOM-West-Vlaanderen.

Kwaliteitsopvolging

Ook bij afvalstoffen die als secundaire grondstof ingezet worden en waarvoor geen gebruikscertificaat vereist is, dient de kwaliteit opgevolgd te worden in overleg met de OVAM.

Bioslib

Het gebruik van behandeld slib als secundaire grondstof in de landbouw wordt uitgebreid gereguleerd via het VLAREA, waarbij omzetting gegeven wordt aan de Europese Richtlijn 86/278/EEG betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij gebruik van zuiverings-slib in de landbouw. Voor het gebruik van behandeld slib in of als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw is steeds een gebruikscertificaat vereist.

Behandeld slib van rioolwater-zuiveringsinstallaties mag met ingang van 1 december 1999 niet meer toegepast worden op landbouwgrond in het Vlaamse Gewest.

Producenten van behandeld slib verstrekken aan de gebruikers alle informatie over de slibanalyse, uitgevoerd door een laboratorium erkend voor het uitvoeren van analyses op afvalstoffen. Als algemene regel geldt dat behandeld slib ten minste om de zes maanden moet worden geanalyseerd op droge stof, zuurtegraad, organische stof, N en P₂O₅. Wanneer zich veranderingen voordoen in de kwaliteit van het behandelde afvalwater, wordt de frequentie van deze analyses verdubbeld. Het slib moet daartoe worden bemonsterd na behandeling maar vóór de levering aan de gebruiker.

Verder dient de producent een register bij te houden waarin is opgenomen: de hoeveelheden geproduceerd slib, de hoeveelheden aan de landbouw geleverd slib, de samenstelling en eigenschappen van het slib volgens VLAREA, de behandelingsmethode die het slib onderging, de coördinaten van de ontvangers van het slib evenals de plaatsen waar het slib wordt gebruikt. Dit register dient gedurende vijf jaar ter beschikking gehouden te worden van toezichthoudende ambtenaren.

Gebruikers van behandeld slib mogen dat slib enkel op landbouwgrond toepassen mits inachtnaeme van volgende voorwaarden:

- vooraleer over te gaan tot het gebruik van slib, dienen de desbetreffende bodems door een milieudeskundige erkend in de discipline bodem volgens VLAREM II, geanalyseerd te worden volgens bijlage 4.2.1.C van het VLAREA; een nieuwe bodemanalyse is vereist telkens nadat een slibdosering van

20 ton droge stof per hectare is toegepast;

- de concentraties in de grond mogen voor geen enkel metaal de vastgestelde concentraties volgens bijlage 4.2.3. van het VLAREA overschrijden;
- de bodem dient een pH-waarde hoger dan 5 te bezitten,
- het gebruik dient zodanig te gebeuren dat met de voedingsbehoeften van de planten rekening wordt gehouden en de kwaliteit van bodem, oppervlaktewater en grondwater niet wordt aangetast;
- de voorwaarden opgelegd met toepassing van het Mestdecreet dienen nageleefd te worden;

het gebruik van behandeld slib is **verboden** in volgende gevallen:

- op weideland dat wordt beweid of op velden voor de teelt van voedergewassen als die voedergewassen worden geoogst, vóór het verstrijken van een wachttermijn van zes weken;
- op groente- en fruitaanplant, met uitzondering van de aanplant van fruitbomen tijdens de groei-periode;
- op bodems die bestemd zijn voor de teelt van groenten of vruchten die in rechtsreeks contact met de bodem staan en die rauw worden geconsumeerd, gedurende een periode van 10 maanden voorafgaand aan de oogst en tijdens de oogst;
- in waterwingebieden en beschermingszones type I en II afgebakend conform het Grondwaterdecreet.

Bedenkingen

In het recent verleden vonden afvalproducten uit de voedingsindustrie gemakkelijk afzet in de landbouw hetzij als veevoeder hetzij als bodemverbeteraar of meststof.

Sinds het invoeggetreden van het vernieuwde Mestdecreet (1996) wordt door de landbouwsector de afzet van slib naar Vlaamse gronden echter meer en meer met argwaan bekeken. Deze benadering werd ingegeven door twee vaststellingen:

- in gebieden met een hoge bemestingsdruk vormt slib een concurrent van dierlijke mest;
- enkele malafide praktijken van afvalvervoerders die ander industrieel slib in de landbouw afzetten, brachten de toepassing van slib – ongeacht de oorsprong of samenstelling – in een slecht daglicht.

De afzet van slib naar de landbouw wordt duidelijk bemoeilijkt. Daarenboven neemt de slibproductie van jaar tot jaar toe tengevolge van de inspanningen die de voedingssector levert via de exploitatie van eigen zuiveringsstations. Het opzetten van een zuiveringsprogramma wordt trouwens opgelegd door de overheid gelet op het stringenter afkoppelingsbeleid dat de Vlaamse Milieumaatschappij voert ten overstaan van de zogenaamde prioritaire bedrijven.

In tegenstelling tot de landbouwsector wordt aan de producenten van “andere meststoffen” niet de gelegenheid geboden zich geleidelijk aan te passen aan de strengere uitrijregeling door het uitbouwen van opslagplaatsen. Daarenboven werd het uitrijverbod uitgebreid van 21 september tot 21 januari en in gebieden met verscherpte bemestingsnormen zelfs van 1 september tot 15 februari, zonder dat overgangsmaatregelen voorzien worden. De voedingssector heeft aldus niet kunnen anticiperen op de gewijzigde reglementering waardoor veel bedrijven uit de sector in de illegaliteit worden gedrongen.

Op korte termijn kan een voorlopige oplossing gevonden worden in een gedoogbeleid gedurende een aanvaardbare termijn (twee à drie jaar) zodat producenten van andere meststoffen aanpassingen kunnen doorvoeren inzake de uitbouw van opslagcapaciteit voor organische reststoffen en de nodige toelatingen kunnen verkregen worden.

Op lange termijn moeten duurzame oplossingen worden gevonden die de sector de nodige rechts- en bedrijfszekerheid kunnen bieden. Zo dient de mogelijkheid tot co-verwerking van bioslib in mestverwerkingsinrichtingen dringend grondig onderzocht te worden op technische haalbaarheid en economische rendabiliteit.

Het overleg dat de GOM's in het najaar '97 opgestart hebben, heeft ook tot gevolg dat coördinatievergaderingen opgezet werden tussen de drie bevoegde administraties (VLM – OVAM – Ministerie van Landbouw) omtrent de valorisatie van organische reststoffen in de landbouw en het gebruik als meststof en/of bodemverbeteraar. Enige afstemming op beleidsniveau dient verder aangemoedigd te worden teneinde een coherent nutriëntenbeleid mogelijk te maken.